

Широкому залученню студентської молоді до науково-дослідної діяльності сприятиме також конструктивна участь Наукового студентського товариства і органів студентського самоврядування КНЕУ в практичній реалізації основних положень Болонської декларації в університеті.

**І. М. Шаповал**, канд. пед. наук, доцент  
кафедри педагогіки та психології КЕІ КНЕУ

### **АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ**

Навчальний процес у вищій школі, як і в будь-якій іншій педагогічній системі, протікає в умовах сумісної діяльності студентів та викладачів. У навчальному процесі студент виступає не як пасивний об'єкт педагогічного управління та накопичення знань, а перш за все, як суб'єкт пізнавальної діяльності, який своєю активністю у значній мірі визначає результати навчальної діяльності. Тому проблема активності студентів залишається гострою та актуальною, притягуючи пильну увагу вчених різних галузей і, в першу чергу, психологів та педагогів. Вивчення психолого-педагогічних аспектів активності студентів являє собою особливо важливий напрямок у рішенні завдань підвищення ефективності навчального процесу та якості підготовки спеціалістів.

За результатами спостереження, анкетування, проходження практики студенти в повній мірі активним суб'єктом діяльності не виступають. Слабий розвиток у них професійної спрямованості та позитивної мотивації до навчання, низький рівень сформованості знань, умінь та навичок, необхідних в учінні та в майбутній професійній діяльності, слабка ініціатива та активність (навчальна, суспільна), орієнтація на репродуктивні способи учіння, низький рівень самоорганізації та самосвідомості, авторитарна спрямованість на спілкування з людьми — все це свідчить про те, що рівень розвитку основних характеристик студента, як суб'єкта діяльності, не відповідає кінцевим цілям навчання, які задані суспільством вищій школі. Звідси виникає необхідність навмисного зовнішнього педагогічного втручання в процес навчання із метою його активізації. Причому, якщо ми очікуємо від студента більшої самостійності, активності та творчості, значить ми і повинні поставити його в такі умови, під час яких він би міг проявити ці якості, тобто студента слід поставити в активну позицію суб'єкта діяльності. Реалізації цієї головної задачі повинні відповідати всі основні форми і методи навчання.

Якими же методами та формами бажано користуватися у навчальному процесі, щоб сформувати творчу особистість, навчити її нестандартно діяти? Це, в першу чергу, колективні та групові організаційні форми навчання, під час яких застосовують активні методи навчання, і як різновид активних, інтерактивні методи навчання. Що ж стосується активних (інтерактивних) методів навчання, то існують різні підходи до класифікації активних методів навчання (О. В. Аксьонова, А. М. Алексюк, Г. О. Ковальчук, О. І. Пометун та ін.). До активних методів навчання відносять різні методи (метод дискусії, мозковий штурм, Case Studies, метод розігрування ролей, метод змагань (КВК, «Брейн рінг», «Щасливий випадок», метод аналізу ситуацій, карусель, ток-шоу тощо)).

Соціальна взаємодія та навчання — це напрямок в психології, який досліджує процеси та механізми учіння у зв'язку із природою та особливостями соціальної ситуації розвитку, визначальними для якої є самі способи взаємодії (В. В. Рубцов, А. Єлліс, Дж. Фоутс).

Останнім часом при викладанні економічних дисциплін стали часто використовувати метод змагань (змагальні методи). Певний період часу метод змагань прагнули не використовувати, вважали, що метод змагань породжує конкуренцію і це є не дуже позитивним для процесу навчання. На нашу думку це не зовсім є вірним. В економіці існують поняття «здорова» та «нездорова конкуренція». На відміну від «нездорової», «здорова» конкуренція сприяє ефективному розвитку підприємства. Теж саме можна сказати і про змагальні методи в навчанні. Змагальні методи навчання дають можливість позмагатися 2—3 мікрогрупам поміж собою. Зрозуміло, що виграс та мікрогрупа, яка не тільки добре підготувалась до занять, а й працює злагоджено на загальний успіх. В результаті виграють в мікрогрупі всі: «Твій успіх йде на користь мені, а мій — на користь тобі», ті, хто навчаються, усвідомлюють, що всі члени групи приречені на загальну долю: «Або ми потонемо, або ми вплинемо разом». Вони розуміють, що тільки швидко і сумісно об'єднав зусилля можна перемогти, а це дає змогу виробляти у них швидку реакцію, вміти працювати спільно і злагоджено, досягаючи загальної мети — перемоги.

Отже, застосування активних форм і методів навчання дозволяють доповнити навчальний процес. Використання активних форм і методів навчання сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, спрямованої не тільки на отримання міцних знань з програмного матеріалу, розвитку творчої, конструктивної ініціативи, а й формуванню професійних умінь на високому рівні.